

punktów; 1) Powszechne głosowanie, 2). Parlament co rok wybieralny. 3) Dyety dla posłów. 4) Wybory przez balotowanie. 5) Równe okręgi wyborcze dla zapewnienia równomiernej reprezentacji. 6) Zniesienie wybieralności tych którzy mają własność ziemską ponad 300 funt. a zaprowadzenie wyboru czynnego i biernego każdego dorosłego Anglika.

Karta ta była dewizą ogromnego ruchu robotniczego, zwanego pospolicie ruchem „Czartystów,„ który się przeciągał aż do r. 1848 wykształcił znakomicie robotników i utworzył z nich partya polityczną, o której względy naprzemian to Whigowie, to Torysi ubiegać się byli zmuszeni. Gdy w r. 1839 angielska izba gminu odrzuciła powyżej wzmiankowaną kartę, i gdy przewódców aresztowano, rozpoczął się cały szereg demonstracji roboczych, mintyngów, processyi tłumnych a groźnych, jednem słowem rozkołysanie się proletoryatu, które wreszcie wywołało poważne obawy w klasach wyższych i reakcyą w postaci chrześcijańskiego socyalizmu. Krwawa rewolucya czerwcową roku 1848 we Francyi rzuciła okropny postrach na liberalne żywioły drobno mieszczańskie w Anglii, i ruch czartystów który w nich dotychczas dzielne znajdował poparcie, stracił urok i siłę. Tu się bowiem jawnie pokazywało, do czego prowadzą manifestacye ludowe! Kapitałisci zwyciężyli.

Ale zwyciężywszy przekonali się dobitnie, że niebezpieczną jest rzeczą doprowadzać robotników do ostateczności. Jakoż wkrótce widzimy cały szereg ustawodawczych reform uchwalonych przez parlament angielski. Zniesiono cenzus wyborczy i zaprowadzono tajne głosowanie, a więc zaspokojono dwa punkty czartystów. W następstwie rozszerzono nieco koła wyborców, ale powszechnego głosowania jeszcze dotychczas niema. Robotnicy zatem nie zdołali przeprowadzić swojego programu całkowicie, ale za to czartyzm był dla nich znakomitą szkołą we walce klasowej. Po 1848 roku rozpoczyna się w Anglii epoka najświetniejszego rozkwitu przemysłu. Niesłychany wzrost fabryk i sił wytwórczych umożliwił Anglikom zapanować faktycznie nad całym światem. Położenie mas roboczych znakomicie musiało się polepszyć, zwłaszcza że minęła epoka bezwzględnego brutalnego